

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований в 1996 році

Рівне – 2009

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42. — Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 27.11.2009 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

6. Пахомова Н.Ю. Что такое метод проектов? // Школьные технологии. – 2004. – №4. – С.93-96.
7. Ржанова И. Урок-проект // Педагогическая техника. – 2004. – №1. – С.14-16.
8. Стеців Л. Реалізуємо метод проектів // Директор школи (Шкільний світ). – 2005. – №40. – С.19-20.

Резюме. В публікації розглядаються проблеми використання комп'ютерних інформаційних технологій в учебному процесі педагогічних університетів во время внедрения методики проектов. Предлагается определять тематику проектов студентов за темами квалификационных работ, что позволяет усилить мотивацию к качественной разработке проектов и практическому внедрению во время педагогической практики и в дальнейшей профессиональной деятельности

Ключевые слова: компьютерные информационные технологии, метод проектов, учебный процесс.

The summary. At publication are considered problems of the using computer information technologies in scholastic process of pedagogical university during introducing the project methodology. It is offered define themes a student's project as subjects degree work that allows to intensify motivation to qualitative development project and practical introducing during pedagogical practical of the persons and in it further professional activity.

Key words: computer information technologies, project methodology, scholastic process.

Одержано редакцією 12.10.2009 р.

УДК: 371.035.3 - 057.874

В.Г. ШУТЯК

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ

Резюме. У статті за результатами експериментальної роботи з'ясовуються недоліки в трудовому вихованні молодших школярів, на основі аналізу психолого-педагогічної літератури розкрита суть позитивного ставлення учнів до праці, визначаються умови ефективного формування у дітей позитивного ставлення до праці.

Ключові слова: молодші школярі, трудове навчання та виховання, позитивне ставлення до праці.

Здавня проблемі трудової підготовки молодого покоління приділялася значна увага. Особливо важливе значення трудовому вихованню молоді надавалося в радянський період. Чітко визначалися мета й завдання, а також система трудового виховання школярів, шляхи його вдосконалення. Був розроблений орієнтовний зміст трудового виховання учнів, який передбачав:

- засвоєння знань про роль праці в житті людей, їх продуктивну діяльність і професії, розуміння необхідності праці на спільне благо;
- сумлінне ставлення до праці, прагнення будь-яку роботу виконувати старанно, чітко, з бажанням і задоволенням;
- вияв відповідальності, ретельності, ініціативи й творчого ставлення до праці;
- уміння працювати в колективі, виявляти товариську взаємодопомогу, зацікавленість у ході та результатах праці;
- бережливе ставлення до народного добра, шкільного майна, інструментів і матеріалів, зелених насаджень;
- уміння планувати свою роботу, координувати дії, користуватися раціональними прийомами виконання трудових операцій, бути охайними й точними;
- формування загальнотрудових умінь і навичок, розвиток інтересу до техніки, технічної творчості;
- негативне ставлення до нечесності, лінощів, псування майна, недбалого використання інструментів та матеріалів [6].

Відповідно до цього змісту, писалися посібники й підручники з педагогіки, ставилися перед учителями основні завдання. Так, Т.А. Ільїна вважала, що трудове виховання повинно передбачати розв'язання усього визначеного вище комплексу завдань, включаючи формування в учнів позитивного ставлення до праці [3]. Приблизно такої ж думки дотримувалися Ю.К. Бабанський, С.П. Баранов, В.О. Сластьонін та ін. [4; 7].

Дещо спрощений підхід до завдань трудового виховання у сучасних педагогів. Так, Н.П. Волкова вважає, що у початковій школі «основні зусилля спрямовуються на вироблення елементарних прийомів, умінь і навичок ручної обробки різних матеріалів, вирощування сільськогосподарських культур, ремонту навчально-наочного приладдя, виготовлення іграшок, різних предметів для школи» [1, 125]. Це ремісничий підхід не лише до трудового виховання в широкому розумінні цього слова, а й до трудового навчання молодших школярів.

Спрощеними є мета й завдання трудового навчання молодших школярів, які визначені останньою програмою.

Мета курсу, – пишеться в пояснювальній записці, – формування конструктивно-художніх і конструктивно-технічних умінь, які включають мовленнєву, графічну і предметно-пластичну творчість учнів.

Важливим компонентом програми є пропедевтична профорієнтаційна робота з молодшими школярами на рівні ранньої профорієнтації і первинної діагностики [2, 202].

А чому ж ніби осторонь залишається формування в дітей позитивного ставлення до праці? Невже ця проблема не є важливою на сучасному етапі? Практика свідчить, що це не так, що уже в початкових класах учні втрачають інтерес до праці.

Ставлення дітей до праці визначається багатьма факторами, серед яких значну роль відіграє та загальна обстановка, в якій проходить діяльність. Першокласник приходить до школи. Багато для нього здається тут новим, невідомим, йому хочеться брати участь в усіх видах суспільно корисної і громадської діяльності. Робота в школі для нього стає головною, відсуваючи на другий план допомогу старшим удома. Першокласникам подобаються будь-які види праці. При опитуванні їм давалася змога вибрати якийсь окремий вид, але майже третя частина не надала переваги жодному. Вони люблять виконувати будь-яку роботу. Проте в третьому класі таких виявилось лише 4,5 %.

Учням першого класу подобається просто працювати, сам процес праці, вони звертають менше уваги на кінцевий результат трудової діяльності чи її інтелектуальну складову.

Результати анкетного опитування свідчать, що кількість таких дітей з віком зменшується. Коли в перших класах їх кількість становить 82,6 %, то уже в других – 72,7 %, в третіх – 53 % і в четвертих – 37,1 %. Молодші школярі люблять уроки трудового навчання. Але і тут інтерес до них спадає. Якщо в першому класі перевагу урокам праці в порівнянні з іншими уроками віддають майже 85 % учнів, то в другому – лише 66,1 %, у третьому – 47,2 %, а в четвертому – 25,7 %.

Навіть за цими даними можна зробити висновок, що інтерес до праці спадає у дітей уже в молодшому шкільному віці, і через те питання трудового виховання молодших школярів, формування в них позитивного ставлення до праці переростає у важливу проблему, над якою потрібно ефективно працювати всім педагогам, науковцям, батькам.

Метою цієї статті є окреслення педагогічних умов, за яких процес формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці здійснювався б успішно.

Психолог В.К. Котирло вважає, що поняття «позитивне ставлення до праці» в широкому розумінні повинно включати: прагнення і бажання трудитися, усвідомлення своїх обов'язків і суспільного значення праці, любов до праці та повагу до людей праці [7, 41]. Про такий зміст можна говорити лише стосовно дорослої особистості. А в молодшому шкільному віці мова повинна йти про виховання у дітей бажання працювати, своїми руками зробити щось приємне і корисне для інших, бережливе ставлення до результатів праці.

Підготовка до праці повинна мати реальну базу, обов'язковий певний запас знань і, звичайно, практичних умінь для безпосереднього виконання трудових завдань. Так, повага до праці, бажання брати в ній участь у молодшому шкільному віці формуються на основі знань про працю, розуміння необхідності праці в житті суспільства і кожної людини.

Зрозуміло, що стихійне ознайомлення з трудовою діяльністю дорослих не дає бажаних результатів, а лише поверхово впливає на трудове виховання школярів. Ця робота повинна бути постійною на всіх уроках, в позаурочний час, в суспільно корисній праці. Для цього є хороші можливості в кожному класі, цього вимагає зміст трудової підготовки молодших школярів.

За програмою з трудового навчання учні початкових класів повинні знати різні види праці: розумову, фізичну, художню; знати важливість розподілу праці в суспільстві, мають бути ознайомлені з різними типами професій. Їм подається елементарна профінформація про зовнішні атрибути професії (1 клас), предмети і засоби професійної діяльності (2 клас), мету й умови праці з різних напрямів професійної діяльності (3 клас), кваліфікаційні якості працівників (4 клас).

Важливе місце відводиться програмою для ознайомлення учнів початкових класів з виробництвом, технікою.

Увагу молодших школярів щоденно привертають різні предмети і явища навколишнього світу, особливо все яскраве, рухоме, велике. Вони зосереджуються лише на тому, що їх зацікавлює безпосередньо (колір, форма, рух). В машинах діти здатні виявляти лише видимі ознаки, бачити тільки зовнішню їх структуру. Керуючись програмою з трудового навчання, у першокласників варто формувати уявлення про види технічних конструкцій та їх призначення, деякі транспортні машини і найперше автомобілі. Вони ще не можуть розібратися в окремих деталях та їх взаємозв'язку. Тому треба дати лише загальну характеристику машин, продемонструвати їх різноманітність, можна ознайомити з виробництвом, показати звідки береться автомобіль, що необхідно для його виготовлення.

У другокласників інтерес до машинної техніки підвищується. Вони люблять щось виготовляти своїми руками, майструвати, їх вабить новизна технічного об'єкту. Розглядаючи машини і їх моделі, варто концентрувати увагу дітей на окремих деталях, на їх формі, способах з'єднання, на матеріалі, з якого вони виготовлені. Учням можуть бути доступні знання про те, що одні деталі є робочими, інші беруть участь у передачі руху, а ще інші служать для з'єднання частин машини.

Демонструючи дітям конструктивні особливості машини, призначення окремих частин, треба показувати спільне й типово в їх будові, однаковість окремих деталей, з'єднань, форм отворів, вирізів, округлень. Необхідність використання в техніці кутової форми деталей можна продемонструвати на такому досліді. Якщо вирізати із картону чи жерсті смужку, покласти її кінцями на дві сірникові коробки і зверху посередині помістити якийсь тягар, то вона прогнеться. Та ж смужка, зігнута вздовж під кутом, не прогинається навіть під дією значно більшого тягара. Так школярі переконуються, що деталі кутового профілю значно міцніші і через те їх широко використовують при виготовленні машин та інших технічних об'єктів (від дитячих санок до рам в автомобілях, вагонів, опор електропередач).

Спільність у конструкціях можна продемонструвати на прикладі з'єднань, зокрема болтами і гайками. В моделях учні можуть знаходити це самостійно, порівнюючи з різними видами з'єднань, з якими вони

зустрічаються в житті. Аналізуючи модель, вчитель зобов'язаний порівнювати її зі справжньою машиною, показувати типове для всіх машин, знаходити переваги одних над іншими і недоліки, намічати шляхи удосконалення конструкцій. Діти повинні зрозуміти, що для виготовлення будь-якої моделі, для роботи над новою конструкцією необхідні певні технологічні знання і вміння, які широко використовуються в трудовій діяльності людей (вибір заготовок, планування праці, розмічання та читання креслень, виконання інших трудових операцій).

Третьюкласники більш спостережливі, ніж учні 1 і 2 класів. Вони цікавляться не лише зовнішньою будовою машин, а й її внутрішньою структурою, бажають об'єкт пізнати всебічно. І не лише пізнати, а й самостійно змайструвати модель, побачити результати своєї праці в дії. Учні третього класу ознайомлюються з машинами, в яких використовуються передачі обертового руху.

На уроках трудового навчання учні третього класу повинні ознайомитися з повітряним і водним транспортом, роллю винахідників і раціоналізаторів у машинобудуванні, усвідомити, що машини – перші помічники людини.

У четвертому класі діти дізнаються про розвиток технічної галузі, штучні супутники Землі та ракети, що допомагають їх запустити, ознайомлюються з елементами електротехніки, залізничним транспортом, будівельними та сільськогосподарськими машинами. Наприклад, при виготовленні моделі підйомного крана треба насамперед визначити види робіт, які він виконує, що приводить його в рух, призначення основних частин, конструкцію крана в цілому та кожної його частини (якою повинна бути висота башти, довжини стріли, для чого служить противага). При цьому ще потрібно правильно дібрати деталі та способи їх з'єднання, визначити порядок роботи, передбачити можливі помилки.

Варто пам'ятати, що ознайомлення учнів з кожним видом праці не повинно бути ізольованим. Установлення зв'язків між різними видами трудової діяльності допомагає дітям краще осмислити суспільний характер праці. Кращі вчителі у своїй роботі підводять школярів до розуміння того, що люди не можуть жити без праці, в процесі якої створюються всі матеріальні й духовні цінності, що будь-яка річ – це результат добросовісної і самовідданої праці багатьох людей, праці колективної, взаємозв'язаної і взаємозалежної.

Але не можна підготувати дитину до трудової діяльності лише на основі знань про працю. Найважливішим засобом формування позитивного ставлення до праці, бажання і готовності трудитися є правильно організована безпосередня участь у праці самих школярів, у праці продуктивній чи побутовій, сільськогосподарській чи художньо-естетичній, суспільно корисній чи розумовій, але обов'язково корисній.

Молодші школярі, як правило, люблять виконувати будь-яку роботу. Особливий інтерес вони виявляють до всього нового, намагаються випробувати свої сили в нових трудових завданнях. Властива їм потреба щось робити, рухатися, діяти добре задовольняється в праці. Для дітей важливий сам процес роботи. Хоч ігрова діяльність ще займає важливе місце, але їм все більше хочеться виконувати таку ж роботу, як дорослі, працювати разом з ними, наслідуючи їх у діях, рухах. Якщо при цьому діти отримують якийсь кінцевий результат праці, то в них виникає бажання працювати.

Позитивне ставлення до праці у школярів формується тоді, коли вони мають можливість зробити щось корисне. Тільки переконавшись у тому, що їхні вироби дійсно потрібні комусь, учні починають не просто працювати, а вчитися праці, намагаються отримати якнайкращий результат своєї діяльності.

Інтерес до праці у дітей ще не тривалий. Часто захоплення зникає тоді, коли вони стикаються з труднощами, яких не можуть подолати. Їм здається, що зусилля їхні малоефективні і хорошого виробу в них все одно не вийде. Тому вчителю потрібно постійно контролювати трудовий процес молодших школярів, бути завжди поряд і допомагати їм, підтримувати їхні зусилля, демонструвати їхні успіхи, щоб у них виникало бажання закінчити роботу і досягти бажаного результату. Непосильна праця не може сприяти формуванню позитивного ставлення до неї.

Одна з умов формування у дітей готовності трудитися – їх безпосередня участь у різних видах діяльності і при цьому виникнення в них позитивних переживань, переживань успіху в конкретній роботі. Праця повинна бути цікавою, в процесі її учні завжди мають дізнаватися про щось нове для них, розвиватися розумово, оволодівати певними знаннями. Все це за умови правильної організації праці з умілим плануванням її і використанням індивідуального підходу до кожного учня дасть змогу виховати у дітей бажання працювати на благо суспільства.

Праця повинна бути різною, в тому числі й колективною.

Процес спільної трудової діяльності має великі можливості для розвитку правильних стосунків між дітьми в класі. Праця в колективі вимагає особливої відповідальності кожного учня за доручену справу, уважного і бережливого ставлення до результатів праці інших. Молодші школярі особливо переживають поразки і пишаються успіхами класу, знають, що їхні досягнення є часткою колективної праці. Багато вчителів на уроках трудового навчання вчать учнів працювати групами. Таким чином, правильно розподіливши обов'язки, можна виготовляти різні моделі з деталей технічного конструктора, вироби з паперу та інших матеріалів. Третьюкласники, виготовляючи споруди з паперу і картону, можуть скласти свою вулицю або цілий квартал міста з житловими будинками, заводом, школою, дитсадком, магазинами.

При колективному виготовленні виробів учні вступають у стосунки взаємної залежності, вчать працювати спільно, виявляючи при цьому самостійність, настирливість, організованість і дисциплінованість. Вони починають усвідомлювати, що діяльність одного залежить від роботи іншого, а результат всієї праці залежить від зусиль цілого класу. Колективна праця привчає дітей бути не лише хорошими виконавцями, а й

певною мірою організаторами, ініціаторами, які вмюють самостійно трудитися, творчо мислити й елементарно планувати свою роботу.

Творчість молодших школярів розвивається на основі інтелектуальної складової їх трудової діяльності, яка передбачає оволодіння необхідними знаннями, розвиток логічного мислення, формування умінь планувати й організувати свою роботу. В розвитку творчого ставлення до трудової діяльності особливе значення має участь дітей в різних видах праці. При цьому вміле керівництво вчителя, безпосередня участь його в праці дає можливість учням відчувати підтримку, допомогу, схвалення, в результаті чого вони починають пошук, самостійно ставлять перед собою завдання і вчать знаходити способи їх вирішення. Вчитель ставить школярів у такі ситуації, що вони самостійно аналізують об'єкт праці, вибирають матеріали, з яких виготовлятиметься виріб, встановлюють послідовність його виготовлення, способи з'єднання окремих частин.

За такої організації трудової діяльності учні вчать працювати, досягати успіху, що ефективно впливає на формування в них позитивного ставлення до праці.

Вивчивши та проаналізувавши літературу, історію даного питання, а також практичний досвід учителів, провівши відповідну експериментальну роботу, ми дійшли висновку, що успішність формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці залежить від таких педагогічних умов:

1. Ефективна реалізація завдань трудового виховання можлива за умови їх тісного зв'язку з виконанням навчальних, загальноосвітніх завдань. Бажання працювати в цьому віці формується на основі знань про працю, розуміння важливості й необхідності праці в житті суспільства. Але знаннями про працю діти оволодівають не лише на уроках трудового навчання, а й при вивченні інших предметів, у процесі позакласної роботи. Важливо, щоб ці знання об'єднувалися в чітку систему.

2. У процесі трудового навчання має бути закладена ідея різнобічного розвитку учнів, формування в них якостей, необхідних для успішного здійснення трудової діяльності, формування загальноотрудових умінь – планувати, контролювати власні дії та оцінювати успішність їх виконання.

3. Лише на основі знань позитивне ставлення до праці в дітей не можна сформувані, викликати інтерес до різних видів трудової діяльності. Найважливішим засобом при цьому має бути правильно організована трудова діяльність і безпосередня участь у ній самих дітей. Праця повинна бути різноманітною: продуктивною і навчальною, побутовою і сільськогосподарською, технічною і художньою, суспільно корисною і особистою.

4. Трудова діяльність повинна бути організована так, щоб молодші школярі не працювали механічно, виконуючи під диктовку старшого практичні дії, а осмислювали те, що роблять, вчилися аналізувати, планувати трудовий процес, дотримуватися послідовності в роботі. Завжди має бути простір для розвитку творчості учнів, виявлення ініціативи.

5. Дитяча праця має бути корисною, її результати необхідними для когось. В.О. Сухомлинський застерігав, що даремна, безрезультатна праця і дорослим швидко набридає. Якщо дитина не буде відчувати радості у праці, гордості за її результати, то вона може вирости нещасною, ледарем, який з презирством буде ставитися навіть до думки, про можливість трудитися на повну силу.

6. Праця в колективі виховує в молодших школярів необхідні для успішної трудової діяльності риси: відповідальність кожного за доручену справу, уважне ставлення до праці товаришів, почуття взаємної допомоги, діти усвідомлюють значення особистої праці для інших. Стосунки, в які включається учень в процесі праці, виховують більше, ніж сама праця.

7. Організуючи трудову діяльність, необхідно враховувати індивідуальні особливості молодших школярів, їх нахили, обдарування. Індивідуальний підхід до дітей полягає в тому, щоб викликати в кожного учня зацікавленість до праці, схильність до виконання фізичної роботи.

8. Щоб молодші школярі бажали виконувати трудові завдання, вони повинні бути цікавими. Тоді діти будуть їх виконувати з задоволенням, досягати успіху в праці. А це викликає позитивні емоції, бажання працювати ще краще. Постійні одноманітні обов'язки учням початкових класів набридають.

9. Праця не повинна бути непосильною, малопродуктивною, бо тоді вона буде для дітей неприємною. Вона має бути такою, щоб при її виконанні діти вчилися долати труднощі, могли отримати хороший результат. Тоді вони будуть переживати успіх у конкретній трудовій діяльності, що сприятиме формуванню позитивного ставлення й до інших видів праці.

10. Треба враховувати й те, що молодші школярі надають великого значення оцінці їхньої праці. Дехто хоче виділитися своєю хорошою роботою, а для деякого важливий не сам результат, а отримана оцінка. Треба уважно стежити за дітьми, стимулювати їх і проводити роботу так, щоб через певний час у них з'явилося справжнє бажання працювати.

11. Важливе значення у формуванні позитивного ставлення дітей до праці має сім'я. Тому вчителів необхідно орієнтувати батьків на важливість трудової діяльності в загальному розвитку дітей, допомогти виробити правильні підходи до трудового виховання. Треба враховувати також, що молодші школярі часто орієнтуються на дорослого як на зразок і вважають себе його помічником.

Результати проведеного нами дослідження можуть бути використані вчителями початкових класів у своїй практичній діяльності. Однак стаття не претендує на досконалість і завершеність. У наступних розробках варто було б дослідити динаміку впливу визначених умов на формування в молодших школярів позитивного ставлення до праці. Цей напрям дослідження є актуальним. Академією педагогічних наук України він визначений як пріоритетний.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка /Н.П.Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
2. Програми для середньої загальноосвітньої школи: 1-4 класи. – К.: Поч. школа, 2007. – С. 202-245.
3. Ильина Т.А. Педагогика /Т.А.Ильина. – М.: Просвещение, 1984. – 496 с.
4. Педагогика /под ред. Ю.К. Бабанского. – М.: Просвещение, 1983. – 608 с.
5. Педагогика /под ред. С.П. Баранова и В.А. Сластенина. – М.: Просвещение, 1986. – 336 с.
6. Примерное содержание воспитания школьников /под ред. И.С. Марьенко. – М.: Просвещение, 1984. – 144 с.
7. Психологические вопросы трудового воспитания /под ред. В.И. Войтко. – К.: Рад. школа, 1979. – 120 с.

Резюме. По результатам экспериментальной работы в статье показаны недостатки в трудовом воспитании младших школьников, на основе анализа психолого-педагогической литературы раскрыта сущность положительного отношения к труду, определены условия эффективности формирования у детей положительного отношения к труду.

Ключевые слова: младшие школьники, трудовое обучение и воспитание, положительное отношение к труду.

The summary. According to the experimental work the shortcoming of labour education of junior pupils was shown in the article. On the basis of psychological-pedagogical literature the main point of pupils positive attitude to labour was described, and the conditions of effective formation of positive attitude to labour was denoted as well.

Key words: junior pupils, labour education, positive attitude to labour.

Одержано редакцією 16.10.2009 р.

УДК: 378.14.76

Н.В. ПОЛЩУК

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Резюме. Аналізуються проблеми підготовки конкурентоспроможного фахівця технологічної освіти. Методологічна основа побудована на застосуванні особистісно-орієнтованої технології навчання.

Ключові слова: особистісно-орієнтований підхід, конкурентоспроможний фахівець, високоосвічена і гуманна особистість, самоосвіта, технологічне навчання, навчальний матеріал.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства настала нагальна потреба у підготовці фахівців з технологічної освіти – галузі, яка поєднує у собі знання, вміння і навички з трудового навчання, виробничих технологій, основ виробництва і підприємництва, інформатики. Основна її мета це сформувати високоосвічену особистість, яка володіла б знаннями з техніки, технологій, а також комп'ютерною грамотою. Головне полягає в тому, щоб вона змогла пристосувати себе і використати свої знання в сучасному високотехнологічному інформаційному суспільстві. Важливим критерієм розвитку як соціальної, так і культурної зрілості сучасної молоді є осмислення власного майбутнього, постійне професійне самовдосконалення та особистісне зростання.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасний випускник вищої школи повинен володіти такими функціональними якостями: наявність підготовки у відповідній галузі, знання відповідної техніки і технології, поінформованість з економіки і права, організації виробництва, володіння навиками адміністрування; проявляти творчу активність, завзятість у досягненні мети, принциповість, рішучість, чесність, мати почуття обов'язку та відповідальності, уміння самостійно і вчасно приймати рішення в умовах найвищого ризику і невизначеності [4, 230]. Введення в освітній процес особистісно-орієнтованих новацій націлених на діалог, сприятимуть активізації діяльності студента. Орієнтування на індивідуальний розвиток, надання необхідного простору для прийняття самостійних рішень, творчості, вибору змісту і способів навчання, поведінки, стимулювання діяльності і діалог активізують і розвинуть у майбутнього спеціаліста уміння правильно слухати, говорити і взаємодіяти в різних сферах виробничої і наукової діяльності людства.

Особистісно-орієнтована технологія передбачає розвиток пізнавальних здібностей кожної особистості, максимальне виявлення, задіяння, збагачення її індивідуального (суб'єктивного) досвіду, допомогу особистості в пізнанні себе, самовизначенні та самореалізації; формування в неї культури життєдіяльності, яка є передумовою продуктивної організації повсякденного життя, поведінки [3, 377].

Багато вчених вивчають теоретичні засади особистісно-орієнтованого виховання, зокрема: Т.Д. Дем'янюк, К.О. Альбуханова-Славська, І.Д. Бех, А.М. Бойко, О.І. Вишневський, І.А. Зязюн та інші. У них предметом вивчення є унікальна особистість, яка відповідає за своє життя і прагне до втілення моральних ідеалів, потребує зв'язків з іншими людьми, самовдосконалюється, а також шукає сенс свого життя, при цьому розгортається спільна діяльність вчителя і вихованця, а внаслідок забезпечується успішне досягнення поставлених мети і завдань [2, 56].

Для підвищення якості навчання, а також розвитку високоосвіченої особистості Д.В. Чернілевський [5, 14] вважає за потрібне здійснювати фундаменталізацію навчання на основі органічної єдності його природничо-наукової та гуманітарної складових. Людина повинна науково, наочно, матеріально побачити свій зв'язок з оточуючим її світом. Тому в центрі системи навчання повинен стояти пріоритет людської особистості.

ЗМІСТ

Бабік О.С. Професіоналізм вчителя як важливий фактор при навчанні іноземної мови у дошкільному навчальному закладі.	3
Ботвінко О.М. Використання комп'ютерних технологій у процесі навчання іноземної мови в загальноосвітній школі.	7
Гронь Л.В. Вимоги до іншомовних текстів для розвитку вмінь розповіді на початковому ступені навчання на мовних факультетах вищих навчальних закладів.	11
Коломієць Н.М. Прийоми Блейна Рея в методі природовідповідності Джеймса Ашера.	15
Коржженевська О.В. Організація самостійної роботи учнів – важливий фактор інтенсифікації навчального процесу.	19
Салюк І.Я. Особистісно-орієнтований підхід у детермінації розвитку іншомовного мовлення школярів.	23
Кропивко І.М., Снічук О.А. Використання ресурсів і послуг мережі Інтернет у викладанні іноземних мов.	28
Цаль Т.В. Використання методів педагогічного стимулювання на початковому етапі навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та новітні технології.	36
Чорнолоз О.О. Теоретичні основи викладання чеської мови для студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	41
Якимчук А.В. Рефлексивні механізми навчання підлітків англomовної комунікації.	44
Волошун А.А. Проблеми застосування сучасних технологій в процесі засвоєння лексики на початковому етапі викладання іноземної мови.	50
Зінчук І.В. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики.	53
Мороз Л.В., Кушнір Н.В. Специфіка роботи над термінами на заняттях іноземної мови у вищому навчальному закладі.	58
Мороз Л.В., Паішко І.О. Основні питання принципів і критеріїв відбору та засвоєння лексичного мінімуму студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	63
Ніколайчук Г.І. Особливості діалогу в процесі формування комунікативних умінь дитини дошкільного віку.	65
Середюк Л.А. Використання автентичної газетної хроніки на уроках німецької мови.	70
Турко І.-М.Б. Теоретичні аспекти вивчення творчості поетів-імажистів у вищих навчальних закладах.	72
Бричок Б.П. Використання інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки вчителів початкових класів.	77
Джеджера К.В. Удосконалення мовлення як проблема формування культури спілкування студентів у вищих навчальних закладах.	80
Дуброва А.С., Снічук О.А., Трофімчук В.М. Принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності з урахуванням їхніх особливостей і прискореним навчанням сприйняття мовлення.	83
Кочубей О.С. Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	85
Мазурок О.М. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної парадигми освіти.	89
Мороз Л.В., Ковалюк В.В., Черуха Н.В. Інтерпретація закономірностей засвоєння іншомовних слів студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	92
Павелків К.М. Філософські та загальнотеоретичні засади дослідження проблеми формування рефлексивної культури майбутнього вчителя.	95
Перішко І.В. Розвиток інтелектуальних здібностей обдарованих школярів на основі проектноі іншомовної діяльності.	100
Пивоварчук Т.О. Фактори розвитку комунікативних здібностей студентів.	106
Тадєєва М.І., Пархомчук М.М. Рання іншомовна освіта в європейських педагогічних традиціях.	109
Воробйова Л.М. Психолінгвістичні аспекти навчання іноземних мов.	113
Гончарук Р.А. Роль перекладу у міжкультурній комунікації і педагогічній соціалізації.	117
Янциур Л.А. Формування інтересу до образотворчої діяльності в системі дитячий садок-школа.	122
Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Психолого-педагогічні можливості навчального перекладу і умови їхньої реалізації.	126
Шурин О.І. До питання формування педагогічної культури майбутніх вчителів у процесі фахової підготовки.	129
Войтович І.С. Батишкіна Ю.В. Комп'ютерні інформаційні технології в реалізації навчальних і наукових проектів у педагогічних вищих навчальних закладах.	131
Шутяк В.Г. Формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці.	135
Поліщук Н.В. Особистісно-орієнтована технологія навчання при підготовці фахівців з технологічної освіти.	139

Яциур М.С. Курсова робота з методичних дисциплін у кредитно-модульній системі організації навчального процесу.	141
Герасименко О.А., Герасименко Н.П. Методи реалізації пошуково-дослідницьких проектів на заняттях з трудового навчання у 7-9 класах з використанням інформаційно-пошукових технологій.	147
Трофімчук Л.О. Проблема оптимального вибору методів активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі позаурочних занять.	152
Грипич С.Н. Моральне виховання молодших школярів і дитяча література (психолого-педагогічний погляд на проблему).	156
Попчук О.В. Інноваційні технології навчання як умова розвитку професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності.	160
Трофімчук В.М. Сутність і класифікація художньо-конструкторських знань та умінь старшокласників, які формуються у процесі трудового навчання.	164
Войтко А.І. Педагогічна підтримка професійного самовизначення учнів 8-9 класів на основі професійних проб.	168
Сіпайло В.О. Використання сучасних систем крою проектування одягу при підготовці майбутніх вчителів технологій.	173
Мохнюк Р.С. Формування громадянської культури студентства – проблема сучасного виховання.	178
Відомості про авторів.	183

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В..

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2009 р. Підписано до друку 27.11.2009 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 30,6. Обл. вид. арк. 31,2. Замовлення № 79/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42.— Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20